

Порядок дій під час обшуку

ЗАХИСТ БІЗНЕСУ

БАСИЛЬ КІСІАЬ

Обшук – це дуже стресова слідча дія для бізнесу. Правоохоронці з’являються раптово, атмосфера напружена, а будь-яка помилка може призвести до втрати документів, майна чи навіть неправильної інтерпретації ваших дій. Тому головне завдання під час обшуку – зберігати спокій, діяти в межах закону і контролювати процес на кожному етапі. Чіткі та виважені дії дозволять не лише зменшити ризики, але й зафіксувати можливі порушення для подальшого захисту.

Нижче порядок дій у випадку, якщо до вас прийшли із обшуком.

1. Вимагайте від службових осіб назвати своє прізвище, ім’я та по-батькові, посаду, а також пред’явити службові посвідчення. Зафіксуйте отримані дані (запишіть на аркуш паперу або у телефон). Сфотографувати документи вони, як правило, не дозволяють. Перевірте наявність в ухвалі прізвищ осіб, які мають намір проводити обшук, тобто службових осіб, яким доручено його проведення. У разі їх відсутності вимагайте надання постанови керівника органу досудового розслідування про

створення групи слідчих/прокурорів.

2. У посадової особи, яка називає себе старшою (слідчий/прокурор), попросіть представити інших осіб, присутніх під час обшуку, а саме: спеціалістів, оперативних працівників, групу силового прикриття. Вимагайте надання для їх ідентифікації документів, що посвідчують особу та підтверджують службові повноваження.

3. Перевірте дані залучених понять (прізвище, ім'я, по-батькові, місце проживання тощо). Вимагайте надання документа, що посвідчує особу, та зафіксуйте їхні контактні дані. Це знадобиться для подальшого виклику на допит у якості свідків і перевірки потенційної зацікавленості у результатах кримінального провадження чи роботи у правоохоронних органах.

4. Ви маєте повідомити, що бажаєте скористатися правовою допомогою адвоката (за наявності, надати копію договору про правову допомогу) та попросити не розпочинати проведення обшуку до його прибуття. Слідчі

не зобов'язані чекати на прибуття адвоката, проте можуть погодитися зачекати обґрунтований проміжок часу. У будь-якому випадку, після прибуття адвоката на місце проведення обшуку слідчі зобов'язані допустити його до участі у слідчих діях.

5. Якщо з посадовими особами, які прибули для проведення обшуку, присутній адвокат із центру безоплатної правової допомоги, ви маєте повідомити його та слідчого/прокурора про відмову від цих послуг, зазначивши, що укладено договір про надання правничої допомоги з іншим адвокатом. Відповідно до закону, адвокат із центру не має права брати участь у справі, де є адвокат за договором.

6. Договір про надання правничої допомоги може бути укладений усно, а ордер – заповнений на підставі цього усного договору. По завершенню слідчої дії обов'язково підпишіть із адвокатом письмовий договір.

7. Якщо слідчі відмовляються чекати на прибуття адвоката, до початку обшуку ви повинні отримати від особи,

яка є старшою під час проведення обшуку, копію ухвали слідчого судді про дозвіл на його проведення. Варто уважно перевірити текст ухвали на предмет відповідності фактичним даним (правильність адреси, прізвища особи, у якої проводиться обшук, назви підприємства, коду ЄДРПОУ, строку дії ухвали). У разі встановлення, що адреса в ухвалі відрізняється від фактичної, або адреса вказана помилково, повідомте про це слідчого/прокурора, зверніть на це увагу понятих та зафіксуйте цей факт у протоколі обшуку.

8. Особистий обшук може бути проведений лише за рішенням слідчого чи прокурора і за наявності достатніх підстав вважати, що особа при собі переховує предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. У разі проведення особистого обшуку за відсутності двох понятих або за участі особи протилежної статі – зафіксуйте це порушення у протоколі.

9. Вимагайте ввічливого спілкування та коректної поведінки. Водночас не допускайте образливого ставлення

до правоохоронців. У матеріалах відеофіксації однаково негативно виглядає агресивна поведінка як слідчого/прокурора, так і особи, у якої проводиться обшук, або її адвоката.

10. Слідкуйте за кожним рухом правоохоронців. Озвучуйте на камеру свої зауваження, якщо вони розходяться по різних кабінетах (кімнатах). Обшук має проводитися послідовно, у кожному приміщенні по черзі, за присутності двох понятих та з обов'язковою відеофіксацією. Усі учасники обшуку повинні перебувати в одному приміщенні, у якому проводиться обшук на даний момент. Якщо правоохоронці відлучаються від місця безпосереднього проведення обшуку, існує ризик, що вони можуть непомітно щось забрати або залишити в інших кімнатах чи кабінетах.

11. Виходячи зі змісту та обсягу розшукуваних речей і документів відповідно до ухвали слідчого судді, зважте, чи їх видача не становитиме труднощів та не зашкодить вам. У деяких випадках добровільна видача таких предметів може усунути

потенційно негативні наслідки проведення слідчої дії.

12. Вимагайте складання протоколу та надання його вам для ознайомлення. Уважно вивчіть протокол після остаточного оформлення. Зверніть увагу на заповнення службовою особою всіх граф бланку, а також на внесення до протоколу повного переліку вилучених документів і речей із детальним описом. Внесіть усі свої заяви, зауваження та доповнення до протоколу: інформацію про процесуальні порушення, вилучені речі (якщо вони чітко не описані), пошкоджене майно, нанесені тілесні ушкодження, недопуск адвоката, перебування понятих окремо від осіб, що проводили обшук тощо. Обов'язково вимагайте отримання другого примірника протоколу, а у випадку відмови зазначте цей факт у протоколі.

13. Не підписуйте будь-які інші документи, окрім протоколу обшуку.

14. Під час проведення обшуку та після нього ніхто з присутніх не зобов'язаний відповідати на запитання слідчого або коментувати походження грошей,

документів чи інших предметів. Пам'ятайте, що відповідно до положень ст. 63 Конституції України та ст. 18 КПК України ви маєте право не відповідати на запитання слідчого/прокурора та не несете за це жодної відповідальності. Викликати на допит слідчий/прокурор може у порядку, визначеному ст. 135 КПК України, — не пізніше ніж за три дні до дати, на яку ви повиненні з'явитися за викликом. Якщо після обшуку пропонують проїхати разом із ними “на розмову”, повідомте, що ви прибуде з адвокатом за офіційною повісткою, якщо її буде вручено.

15. Візьміть контактні дані сторонніх осіб, які стали очевидцями незаконних процесуальних дій.

Проведення обшуку – це випробування для бізнесу, але правильна поведінка здатна перетворити його на керований процес. Ви не можете відмовитися від обшуку, але можете і повинні:

- + перевірити законність дій правоохоронців;
- + зафіксувати порушення;
- + захистити свої права разом із адвокатом.

Пам'ятайте: обшук завершується протоколом, і саме цей документ стане головним доказом як для правоохоронців, так і для вашого захисту. Тому ваша уважність – це ваш найкращий інструмент проти зловживань.

Василь Притула

юрист, адвокат
+380 (67) 777 88 37
Prytula@vkr.ua

Марко Головач

юрист, адвокат
+380 (50) 431 49 29
Holovach@vkr.ua